

קידושין ה

משה שווערד

1. דבר יעקב מסכת קידושין דף ז עמוד ב

כג] ורב יוסף אמר צריכי שומא כיון דאיתתא לא בקיאה בשומא לא סמכה דעתה - בש"י ר' שמואל [אות קכב] ובאילת השחר ובברכ"א מקשים כיון שהאשה פשטה ידה וקיבלה קדושין ואמרה הן א"כ הסכימה וגמרה דעתה.

[1] ולכאורה י"ל דאיכא אומדנא שבלב היא לא גמרה דעתה והוי דברים שבלבה ובלב כל אדם. מיהו אכתי קשה היכא דאמרה הן, לא מהני דברים בלב [אפי' הוי בלב כל אדם] נגד דיבור [כמש"כ הר"ן והריטב"א בנדריים כח א].

[2] בש"י ר' שמואל מתרץ דהא דהיא מסכימה להתקדש, אין זה תמורת הכסף אלא מסכימה להתקדש בלי כסף, וזה לא מהני.

[3] האילת השחר מביא מהחזו"א [סימן מו - ו] שמבאר דאע"ג דאמרה הן מ"מ לא מהני הקנין עד שגמרו בדעתם בלב בטוח. ואפשר דכוונתו דסתם נשים לא סמכה דעתייהו ולכן אכתי אין כאן מעשה קדושין [וכע"ז כתב הברכ"א].

[4] הברכ"א כתב ע"פ שיטת הרמב"ם [הנ"ל אות כא] י"ל מה שהיא פשטה ידה וקבלה היינו שיחולו הקדושין אח"כ כשישומו.

2. רש"י קידושין דף ח/א

מקרבא הנאתיהו - מזומנין ליהנות מהם:

• תלמוד בבלי מסכת כתובות דף טז/ב

מר עוקבא הוה עניא בשיבכותיה דהוה רגיל כל יומא דשדי ליה ארבעה זוזי בצינורא דדשא יום אחד אמר איזיל איחזי מאן קעביד בי ההוא טיבותא ההוא יומא נגהא ליה למר עוקבא לבי מדרשא אתיא דביתהו בהדיה כיון דחזויה דקא מצלי ליה לדשא נפק בתרייהו רהוט מקמיה עיילי לההוא אתונא דהוה גרופה נורא הוה קא מיקליין כרעיה דמר עוקבא אמרה ליה דביתהו שקול כרעין אותיב אכרעאי חלש דעתיה אמרה ליה אנא שכיחנא בגויה דביתא ומקרבא אהניית

• רש"י כתובות דף טז/ב

מקרבא הנתיי - הנאתי מזומנת שאני מחלקת לחם ובשר ומלח אבל אתה נותן מעות לעניים והם טורחים וקונים סעודה:

• ספר שערים מצויינים בהלכה

מדמקרבא הנאתיהו. פרש"י מזומנים ליהנות מהם. וכזה איתא נמי במס' כתובות (טז:) דאמרה אשתו של מר עוקבא לבעלה, דהצדקה שהיא נותנת לעניים לחם ובשר מזומנים לאכול, חשוב יותר מהמעות שהוא נותן להם, כיון שהם צריכים עוד לטרוח לקנות ולאפות ולבשל. וכעין זה כתבנו בשמ"ב (ח"ג סי' קמב סק"ה) בענין משלוח מנות, דכמה פוסקים ס"ל דצריך שיהיו המנות מזומנים לאכול, שאין צריך עוד לבשלן, ואין יוצאין משלוח מנות בכסף.

3. תוספות קידושין דף ח/א

רב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן - משמע הכא דרב כהנא היה כהן ותימה דבסוף אלו עוברין (פסחים דף מט.) משמע דלא היה כהן דקאמר אי לאו דנסיבי כהנתא לא גלאי [1] וי"ל דתרי רב כהנא הוון [2] אי נמי י"ל דבשביל אשתו היה לוקח כדאשכחן בפרק הזרוע (חולין דף קלב.) רב כהנא אכל בשביל אשתו:

4. פני יהושע על קידושין דף ח/א

תוספות בד"ה רב כהנא כו'. א"כ יש לומר דבשביל אשתו היה לוקח כדאשכחן כו' עכ"ל. כוונתו דכי היכי דאיכא למ"ד התם כהן אפילו כהנת ה"נ איכא למימר בכל מתנות כהונה כדאשכחן נמי בתרומה וחזה ושוק, כן נראה לי ככוונתן יגאלא שלא מצאתי להם חבר בזה אלא דוקא היכא דגלי קרא:

5. שו"ע יורה דעה - סימן סא - דיני מתנות זרוע לחיים וקיבה לכהן:

(ח) נותנים אותם לכהנת, אפילו היא נשואה לישראל, והנותנם לבעלה ישראל קיים מצות נתינה. וכל שכן שבעלה ישראל פטור מן המתנות:

6. שו"ע יורה דעה - סימן שה

(ג) אלו החמשה סלעים נותנין לכהן בכסף או בשוה כסף מכל דבר שירצה, חוץ מקרקעות ועבדים ושטרות; ואם פדהו בהם, אינו פדוי:

7. ספר שערים מצויינים בהלכה

ועי' בר"ן שמשופק, במקדש בדבר שאינו שוה פרוטה, אי מצי אמרה לדידי שוה לי, דכיון דלא שוה מידי לאו כל הימנה לתת עליו תורת כסף, והכא שאני, דכיון דודאי ממונא הוא, כי אמר לדידי שוה לי מהני. וביש"ש (סי' י) כתב, ולי נראה דאין ספיקא בדבר, דודאי בעי שוה פרוטה. ועי' בתפארת יעקב (סי' לא סק"ו) דכיון דאמר' בגמ' לעיל (ג.) דאשה

ועי' בלקוטי פנחס (ס"ק כב) בשם ספר הפרדס, שנסתפק במי שנתן לכהן בחוה"מ סוכות אתרוג בעד חמשה סלעים לפדיון בנו, אם הוי פדיון, כיון שבעצם אין האתרוג שוה כ"כ, ורק משום שהוא הדר למצוה משלמים עבורו ה' סלעים. וכעין זה מסופק במשנה

ובתשו' אבני נזר (אהע"ז סי' שפז) מסופק, בהא דשוה כסף ככסף, אי הטעם משום דיכול למוכרו ואפשר להשיג כסף, וכעין שכתב הרמב"ם [עי' בלח"מ אישות פ"ד הי"ט] ביש לה דרך למדי, ה"נ יכולה לעשות ממנו כסף, או משום דשוה כסף חשוב בעצמו כסף, וימביא ראייה דחשוב בעצמו כסף, מדמהני לדידי שוה

8. ספר אבני מילואים סימן לא ס"ק כד

קדשה בכסף פחות משו"פ. כתב הרדב"ז במי שזרק קידושין ללאה ולא היו שווין פרוטה ולא הספיקו להגיע לידה עד שנתייקרו ועמדו על פרוטה מהו בתר נותן אזלינן וליכא פרוטה או דלמא בתר מקבל אזלינן והא איכא פרוטה כו' והעלה הדבר ברור דאזלינן בתר מקבל שהרי אינה מתקדשת אלא משעה שהגיע לידה וכשהגיע ה' שו"פ ואע"ג דכשנתנו הוא לא ה' שו"פ ולא מחסר ולא מידי מכל מקום קני מדין עבד כנעני וכו' וכן משמע ממה דבעי רבא פ"ק דקידושין [ז,ב] שתי בנותיך לשני בני בפרוטה כו' וכ"כ ר"י דמיירי בבנות קטנות וכו' אבל האי בעי' הוא אי אזלינן בתר מקבל לגמרי דאין לחוש אלא שיקבל המקבל שו"פ וכמ"ש ס"ק כ', ושיטת תו' רי"ד נראה דאזלינן בתר נותן והובא בס"ק כ' אמנם נראה לענ"ד להביא ראי' לדברי מוהרדב"ז דאזלינן בתר מקבל...

9. שו"ע יורה דעה - סימן שה: ה

נתן לו כלי שאינו שוה בשוק חמשה סלעים, וקבלו הכהן בחמשה סלעים, הרי בנוי פדוי; והוא שישוה חמשה סלעים לשום אדם:

10. ריטב"א על קידושין דף ח/א

לעולם דלא שוי וכגון דקבליה עליה כהן כי הא דרב כהנא וכו' אמר רב אשי לא אמרן אלא רב כהנא דגברא רבה הוא ומבעי ליה סודרא. פי' וקים לן ודאי דשוה חמש לדידיה אבל כולי עלמא דלא שוי ליה לא ואע"ג דקבליה עליה לאו כל כמיניה, ושמעין מהכא שהמוכר חפץ לחבירו בשית ובשוק לא שוו אלא חמשה, אי להאי לוקח שוי שיתא אין בו אונאה דבטר דידיה אזלינן כי היכי דחשבינן ליה הכא דשוי חמש שלעים, מיהו [דוקא] בדשוי לזבונא שיתא כי אורחיה, אבל אי לדידיה לא שוי אלא מפני שהוא דחוק בדבר הא ודאי קציצה מתוך הדחק לא שמה קציצה ואפילו נתן לו הדמים חוזר וגובה אותם ממנו

11. ספר קצות החושן סימן רכו ס"ק א

כמה תהיה אונאה - כתב הריטב"א פ"ק דקידושין (ח, א) לעולם דלא שוי חמש שלעים וכגון דקבל עליה כהן כי הא דרב כהנא כו', אמר רב אשי לא אמרן אלא רב כהנא דגברא רבא הוא ומבעי ליה סודרא, אבל לכ"ע דלא שוי לא ואע"ג דקבליה עליה לאו כל כמיניה. וז"ל: שמעין מהכא שהמוכר חפץ לחבירו בשיתא ובשוק לא שוו אלא חמשה, אי להאי לוקח שוו שיתא אין בו משום אונאה דבטר דידיה אזלינן כי היכא דחשבינן ליה הכא שוו חמש שלעים. מיהו בשוו לזבונא שיתא כי אורחיה אבל אי לדידיה לא שוו אלא מפני שהוא דחוק בדבר, הא ודאי קציצה מתוך הדחק לא שמה קציצה ואפי' נתן לו הדמים חוזר וגובה אותו ממנו. והכי מוכח ביבמות דאמרי בת חמוה דרב פפא נפלה לפני יבם שאינו הגון לה, אתא לקמיה דאביי ואמר ליה חלוץ לה ע"מ שתתן לך מאתים זוז, לבתר דחלוץ לה א"ל אביי זיל הב ליה כו', וא"ל רב פפא ולימא ליה משטה אני בך מי לא תניא, הרי שהיה בורח מבית האסורין וא"ל טול דינר והעבירני אין לו אלא שכרו כו', מה שקצצה עמו לתת לו שכר החליצה מאתים זוז הוי קציצה מתוך הדחק ואינה חייבת בו כו', ומכאן ללוקח סימנן הרבה בדמים יקרים מפני חולי הדוחק דלא מחייב אלא בדמיהן וכן כל כיוצא בזה עכ"ל. והנה מ"ש דהיכא דשוה להאי לוקח שיתא אזלינן בטר דידיה, קשה מהא דק"ל דאפי' במרגליות ושאר דברים שאדם רוצה לזווגן יש לו אונאה, ומשמע דאפי' הלוקח גופיה צריך לו. וכן מ"ש בקציצה מתוך הדחק דאפי' נתן לו דמים כו', לפי מה דק"ל בטול דינר והעבירני דאם כבר נתן אין מוציאין מידו והוא בש"ע (סי' רסד סעיף ח). א"כ מכ"ש הכא, וכ"כ הרמ"א בא"ח (סי' קסט סעיף ג) גבי חליצה ע"ש. ואפי' היכא דלא נתן מעות נראה דלא דמי מקח לשכירות, ומשום דשכירות אינו אלא בדיבור ויכול לומר משטה אני בך, אבל אם היה קנין גם בטול דינר מחייב, ועיין ש"ך ריש (סי' פא סק"ו) מקח ה"ל כקנין וצ"ע:

12. דבר יעקב מסכת קידושין דף ח עמוד א

[ח] וכגון דקביל כהן עילויה כי הא דרב כהנא שקיל סודרא מבי פדיון הבן אמר ליה לדידי חזי לי חמש שלעים - האילת השחר מקשה היאך מהני מה שהכהן אומר לדידי חזי לי, נהי דלכהן המקבל זה שווה ה' שלעים מ"מ אצל הישראל הנותן אין זה שווה ולא היה כאן נתינת ה' שלעים. המנ"ח [מצוה שצב - ו] חוקר לגבי פדיון הבן האם אזלינן בטר הנותן או בטר המקבל. ונ"מ אם האב נתן לכהן חולה מסוכן ה' שלעים של איסור הנאה, שאין להם שווי אצל הנותן ויש להם שווי אצל המקבל. ובפשטות מוכח מהגמ' כאן דאזלינן בטר המקבל.

13. ספר מנחת חינוך - מצוה שצב - אות ו

...ועיין במשנה למלך פ"ה מאישות ה"א שחקר גבי קידושי אשה דצריך שווה פרוטה, אם בטר הנותן ג"כ אזלינן דצריך שישווה פרוטה אצלו ג"כ, או בטר האשה אזלינן ואפילו אינו שווה פרוטה אצל הבעל, כגון דבר שנאסר בקונם לבעל או שנתיקר קודם שבא לידה, עי"ש, והדברים עתיקים. ויש לחקור ג"כ כאן, אם הקפידה תורה על הפודה ג"כ דצריך שישווה אצלו חמשה שלעים, או אין קפידא רק תלוי בכהן המקבל, וכן לענין איסורי הנאה והכהן חולה דמותר אצלו, עי"ש ותלמד לכאן...

14. חדושי הרשב"א על מסכת קידושין דף ח/א

אמר רב הונא אמר רב כל האומר על מנת כמ"ד לה מעכשיו דמי. יש מדקדקין מכאן דבעל מנת אינו צריך לתנאי כפול ולהן קודם ללאו, דהכא סתמא יהיב לה אלא דאנן הוא דקאמרינן דכמ"ד לה ע"מ דמי. וכן דעת רבינו אלפסי, וכבר הארכתי בזה בפרק מי שאחזו (גיטין עה, ב: ד"ה ר"א) בס"ד:

15. דבר יעקב מסכת קידושין דף ח עמוד א

ב. השיטה מביא י"א שדוקא בממון בעינן תנאי כפול אבל בגיטין וקדושין א"צ תנאי כפול.
ג. הרא"ש כתב אף על פי שלא התנה תנאי כפול הוי כאילו התנה וכפול. הב"ש [סימן כט - יב] הביא דברי הרא"ש להלכה.
האבנ"מ [סימן כט - יד] כתב לא ירדנו לדעת הרא"ש אמאי הוי כאילו התנה תנאי כפול יותר משאר תנאים. ומבאר דכוונת הרא"ש כמו הרשב"א [בגיטין עה ב] שכתב דהכא מעשיו מוכיחין עליו שעשה תנאי, וכיון דאיכא אומדנא דמוכח מהני כאילו אמר התנאי וכפל אותו כמש"כ בעלי התוס'. וכוונתו למש"כ התוס'

[לעיל ו: ד"ה לא ולהלן מט: ד"ה דברים ובעוד מקומות] דיש מקומות שא"צ לכפול התנאי ויש מקומות שאפי' גילוי מילתא לא צריך. וכע"ז לומד הקרבן נתנאל בכוונת הרא"ש.

16. ספר אבני מילואים סימן כט ס"ק יד

בזה יתיישב מה שהקשה אחי הרב המופלג מוהר"ר חיים כהן נר"ו בהא דמקשה בגמ' פ"ק דקידושין אהא דאמר ר"א מקודשת וישלים מהא דתניא התקדשי לי במנה והי' מונה והולך רצה א' מהם לחזור אפי' בדינר אחרון הרשות בידו ומאי קושיא דהא המקדש יכול לחזור משום דאין כופין בקיום התנאי אלא המעשה בטל אם לא נתקיים התנאי והאשה נמי יכולה לחזור

17. דבר יעקב מסכת קידושין דף ח עמוד א

[יז] מיתבי התקדשי לי במנה והיה מונה והולך ורצה אחד מהן לחזור אפי' בדינר האחרון הרשות בידו - **באבנ"מ [סימן כט - יד] מקשה בשם אחיו, נימא הא דקתני שיכולים לחזור אין הכוונה משום שיכולים לעקור הקדושין אלא יכולים לבטל הקדושין ע"י שלא יקיימו התנאי, דהיינו האיש יכול שלא להשלים המנה, והאשה יכולה לסרב לקבל השאר, דאפשר שברייאת ס"ל כמ"ד [בגיטין עה א] נתינה בעל כרחה לא שמה נתינה. וכע"ז מקשים המאירי והמחנ"א [זכיה ומתנה סימן כא].**

א. האבנ"מ מתרץ ע"פ מש"כ לשיטת הרמב"ן [הנ"ל אות יד] שאין כאן תנאי לבטל המעשה, ולכן שניהם אינם יכולים לחזור בהם, והא דחייב להשלים היינו משום שיש כאן התחייבות ממונית שהתחייב לה אף אם הקדושין לא נעשו על תנאי.

האבנ"מ מוסיף שגם האשה אינה יכולה לסרב לקבל הדמים, דכיון שיש כאן חוב, בפרעון חוב לכו"ע מהני נתינה בעל כרחה.

המנחת שלמה [סימן פ - ו] מקשה למה הוצרך האבנ"מ לומר דפרעון בע"כ הוי פרעון, הרי בל"ה כיון שאין כאן תנאי כבר חלו הקדושין בין אם ישלים בין אם לא ישלים, וא"כ אף אם הפרעון לא מהני בע"כ מ"מ הקדושין לא התבטלו.

ב. המאירי מתרץ שא"א לומר שיכולים לחזור ע"י שלא יקיימו התנאי, שזה לא שייך אצל האשה. וכ"כ בתוס' ר"י הזקן, אם לא השלים לה המנה א"צ גט שהרי לא השלים תנאו, ונמצא שהוא יכול לחזור בו והיא אינה יכולה לחזור בה.

ג. המחנ"א [זכיה ומתנה סימן כא] כתב דהא דאיכא מ"ד שנתינה בע"כ לא הוי נתינה היינו דוקא לגבי גט דלצעורי קמכוון, אבל בקדושין כיון דלהרוחה קמכוון לכו"ע שמיה נתינה. ומביא ראיה מהגמ' כאן שלא תירצה שהאשה יכולה לחזור בה ע"י שתסרב לקבל הכסף. ומכאן מקשה המחנ"א על הר"ן שכתב שבין בקדושין בין בגירושין איכא מחלוקת האם נתינה בע"כ הוי נתינה.

ד. השער המלך [אישות ז - י ד"ה עוד] כתב [ליישב קושית המחנ"א] דהכי פריך היכי קתני בברייאת דאם רצה אחד מהם לחזור הרשות בידו, ומותרת להנשא לאחר, ניהוש שמחר יתקיים התנאי ע"י שתקבלם מרצונה הטוב. ודוחה דלא חיישינן שתעשה מעשה בידים לקלקל לעצמה בידים. ולכן תירץ דחיישינן שיתן בידה או בחצרה בעל כרחה, וכתב הב"י [סימן קמג] שאם נותן לידה או חצרה לכו"ע נתינה בעל כרחה שמה נתינה.

ה. עוד מתרץ השעה"מ [וכן מתרצים הדרכ"ד בשם התו"ג ובשי"ר דוד אות רנז] דא"א לומר שיכולים לחזור ע"י שלא יקיימו התנאי, דאין זה נקרא חזרה מעצם הקדושין אלא זה נקרא אי קיום תנאי, ומלשון הברייתא משמע שיכולים לחזור מהקדושין, ונ"מ שאין יכולים להתחרט ולקיים התנאי.

18. דבר יעקב מסכת קידושין דף ח עמוד א

[יח] דינר רע הרי זו מקודשת ויחליף - הגמ' מבארת שמירי ביוצא ע"י הדחק. הקה"י [סימן יז] מקשה מה מועיל שיחליף הרי מנה זה קאמר ואין כאן מנה, וכמו בדינר של נחושת שאינו יכול להחליף.

הקה"י מביא הריטב"א שמבאר דחשיב שנתן מנה כיון שהדינר יוצא ע"י הדחק, ומ"מ כיון דלא נפיק אלא ע"י הדחק אינה צריכה לקבלו ממנו. ומבאר הקה"י דכל היכא דחסר דינר או נמצא דינר של נחושת אין כאן מעשה קדושין כלל כיון שהם דיברו שמקדשה במנה זה, אבל בנמצא דינר רע, הרי קידשה במנה כפי שדיברו, ומ"מ יש לה עליו תביעת ממון כיון שאינו יוצא אלא ע"י הדחק.

ומקשה הקה"י דמאי שנא מטענת מום במקח שמתבטל כל המקח ואין המוכר יכול להחליף המקח בחפץ אחר. ומתריץ הקה"י דהכא המום במקח הוא בזה שהדינר אינו יוצא, וכאשר המקדש מוכן להחליפו מתברר שהוא יוצא ואין כאן מום.

הר"ן כתב שמהני החלפה כיון שאין היא מקפידה כל שבסוף היתה החלפה. ומבאר הקה"י כוונתו דמום תלוי בקפידא והכא ליכא קפידא. ולפ"ז דוקא אם החליפו הוי קדושין.

19. חדושי רע"א על קידושין דף ח/א

שם לא צריכא דיהבה ניהליה בליליא א"נ דאשתכח כו' וכן לק' י"א א' דקדשה בליליא. הרא"ם בתשו' ח"ב סי' ל"ו העלה דמדינא מדאורייתא גט שניתן בלילה אינו גט וכתב שם ומגמגם אני על הקידושין משום דכתיב ויצאה והיתה ויש צדדים בדבר, עכ"ל. נראה אופן ספיקתו, די"ל דלענין זה ל"ש היקישא ויצאה והיתה כיון דבגט עצמו לא כתיב קרא לפסול בו בלילה רק מסברא כיון דגובה כתובתה הוי כתחילת דין.

וכיון דהסברא ליתא בקדושין ממילא אין לפוסלו, וסברא כזו כתב הפנ"י כתובות (דף ע"ג) לענין תנאי דאפשר לקיים ע"י שליח. עיי"ש. ובספר גט פשוט סי' קכ"ג תמה על הרא"ם דהא סוגיא ערוכה בקדושין דקדשה בלילה, עיי"ש. ולענ"ד יש לדחות, דהא עיקר יסודו דהרא"ם בגט כיון דקיימא לן כר"א ביבמות (דף ק"ד) דחלצה בלילה פסול דחליצה כתחילת דין, ה"נ גט הוי כתחילת דין, א"כ י"ל מה דאמרינן בקדושין ל"צ דיהבה ניהליה בלילה אי נמי דאשתכח וכו', היינו דלת"ק דר"א דיבמות דחליצה בלילה כשר דכגמר דין דמי, ממילא גם גט כשר בלילה, דמשכחת לה דיהבה בלילה, ולר"א עכ"פ משכחת דאשתכח ביני זווי, וכן הויא דדף י"א דאר"ז כי קאמינא דקדשה בלילה, י"ל דר"ז ס"ל להלכה כת"ק דר"א בחליצה, וכדס"ל ביבמות שם לרבה בר חייה קטוספאה, אח"ז ראיתי בספר שער המלך ריש הל' גירושין כתב לתרין קושיית הג"פ הנ"ל, די"ל דהרא"ם ס"ל דבקדושי כסף לא מקשינן ליציאה, ומסתפק רק בקדושי שטר, ולפי הנ"ל אין הכרח די"ל דגם בקדושי כסף מספקא לי' (ועי' עוד בשו"ת ח"ב סי' ע"א).

20. דבר יעקב מסכת קידושין דף ח עמוד ב

יג] רד"ה במשכון דאחרים - שהיה בידו וקדשה בחוב שיש לו עליו הלכך מקודשת שהמשכון עצמו קנוי לה - לשון רש"י שבריי"ף: וקדשה בחוב שיש לו על המשכון שהאחרים חייבים לו הלכך מקודשת שהמשכון בעצמו קנוי לו.

מלשון רש"י [וביתר אריכות בלשון רש"י שבריי"ף] משמע שקדשה בחוב עצמו ע"י נתינת המשכון, אבל הרא"ש כאן והתוס' בב"מ [פב ב] והטור [סימן כח] למדו [כמו פשוט לשון הגמ'] במשכון דאחרים מיירי שקידשה במשכון.

מדברי התוס' ר"י הזקן נראה שיכול לקדשה במשכון או בחוב. השעה"מ [אישות ה - כג ד"ה ודע] מקשה למה מפרש רש"י שקדשה בחוב, הרי מלשון הגמ' משמע שקידשה במשכון ומהני כיון שבע"ה קונה משכון.

בספר ארזא דבי רב מבאר דברי רש"י ע"פ הרמב"ן שכתב דהא דא"א לקדשה בחוב שיש לו על אחרים, מבואר בגמ' [להלן מח א] משום שלא סמכה דעתא כיון שהיא חוששת שהוא ימחל החוב, ובמלוה שיש עליו משכון כשהמלוה מוכר המשכון לאחר שוב אינו יכול למחול החוב, כיון שיש ללוקח מקצת קנין במשכון, ולכן הוא יכול לקדש האשה בעצם החוב ע"י מסירת המשכון, דכיון שאינו יכול למחול סמכה דעתה להתקדש. והא דלא אמרינן שמקדשה במשכון עצמו, מבאר הרמב"ן משום שא"א לקדש במשכון [אף אדיא ביה מקצת קנין] לפני שהמשכון הוחלט בב"ד.

21. תוספות רי"ד על קידושין דף ח/ב

על מנת שיקבלם לי מקודשת. פירוש לא מטעם שעשאו [אצ"ל - שעשאתם] שליח לקבלה, דאין שליח לקבלה אלא מפי האשה, ולא שתאמר לאחר אמור לפלוני ויקבל קידושי, כדפרישית בגיטין (סו, ב בפסקי רי"ד שבגליון הגמרא) דשליחות לקבלה מילי היא ומילי לא מימסרן לשליח, (כדאי' גיטין עב, א). וכי היכי דלא מצי למימר גבי גט אמרו לסופר ויכתוב ולפלוני ופלוני ויחתמו עד שישמעו מפי הבעל, ה"ה הכי נמי בשליחות לקבלה דאשה דכל שליחות לקבלה מילי נינהו. אלא היינו טעמא, דכיון דאמרה ליה תנם לאבא ולאביך כאילו נתנתם בדיה דמי:

22. ספר אבני מילואים סימן ל ס"ק י

אם אמרה שיקבלם לי. כתב בתוס' רי"ד ז"ל ע"מ שיקבלם לי פי' לא מטעם שעשאו שליח קבלה דאין שליח קבלה אלא מפי האשה ולא שתאמר לאחר אמור לפלוני ויקבל קידושי כדפרישית בגיטין דשליחות לקבלה מילי היא ומילי לא מימסרן לשליח וכי היכא דלא מצי למימר גבי גט אמרו לסופר ויכתוב ולפלוני ופלוני ויחתמו עד שישמעו מפי הבעל, ה"ה ה"נ בשליחות לקבלה דאשה דכל שליחות לקבלה מילי נינהו אלא היינו טעמא כיון דאמרה תנם לאבא ולאביך כאילו נתנתם בדיה עכ"ל:

והתוס' רי"ד לשטתו שם דס"ל דכל שאמרה תנהו לפלוני או שים אותו ע"ג קרקע מהני אפי' גבי גט

כאילו נתן בידה ע"ש ז"ל כלל אומר איהו יקרא שליח לקבלה כשלא אמרה לבעל תנהו לפלוני אלא מינתו שליח לקבל מיד הבעל והוא ודאי בעיניו שתמנהו שליח פה אל פה ולא ע"י שליח אבל כשאמרת היא לבעל תנהו לפלוני ואתקדש לך כאילו נתן בידה דמי ואעפ"י שלא מינתה אותו פלוני שליח לקבלה הוי מקודשת וכן לגבי (גני) [גט] עד כאן לשונו ע"ש:

אמנם לא הזכיר שיטה זו לא בפוסקים ראשונים ולא באחרונים ונראה שהוא דעת יחיד ואינו מוכן שיטה זו:
ולפ"ז תיקשי האי דע"מ שיקבלם לי דה"ל מילי ולא מימסרו לשליח כה"ג בגט ועיין ש"ע ח"מ סי' רמ"ד (ס"א) שני דיעות באומר אמרו ועיין סי' קמ"א (סמ"ג). ונראה שהתם באומר אמרו סתם אבל באומר אמרו לפלוני ה"ל שליח שלא בפניו ומהני ואפי' תימא דגם בכה"ג פסול היינו דוקא בגט ומשום דבעי לשמה. ועוד נראה לפי מ"ש בקצה"ח סי' רמ"ד סק"ד דבמתנה מהני שליח עושה שליח לקבלה ומשום דזכין לאדם שלא בפניו וזכי' עדיפא משליחות ע"ש וא"כ ה"נ כיון דבעיקר הקידושין נתרצית האשה בעצמה אלא שהכסף ניתן לה ע"י שלוחה וזכין לה הכסף ע"י שליח שלוחה ואכתי צ"ע:

23. דבר יעקב מסכת קידושין דף ח עמוד ב

ב. החלקת מחוקק | סימן ל - יב | והב"ש | ס"ק טו | כתבו דאירי באופן שהיא אמרה למקדש שיאמר לאבא להיות שליח קדושין עבורה. המקנה בקונטר"א מקשה דהוי מילי שלא מימסרי לשליח כמש"כ התורי"ד. האבנ"מ כתב דהתסרו דמילי הוא באומר סתם אמרו לסופר ויכתוב, אבל הכא שאומרת אמרו לפלוני חשיב כאילו היא עצמה מינתה השליח שלא בפניו. האבנ"מ מוסיף אפי' תימא שאף בכה"ג פסול, היינו דוקא בגט משום דבעי לשמה.

בש"י ר' דוד [אות רעא] מבאר כוונתו שלגבי גט הנידון לגבי הכתיבה של הגט, ובוזה איכא חסרון כשהסופר לא שמע מפי הבעל ציווי לכתוב, משא"כ בקדושין הנידון לגבי נתינת הכסף שלא שייך בזה דין לשמה.

ג. האבנ"מ מתרץ עוד, דכאן עיקר הקדושין נעשה ע"י האשה והם שלוחים רק לענין זכית הכסף אם ירצו, ובזכות מתנה שליח עושה שליח. וכע"ז כתב הברכ"ש [סימן ח - א].

24. ספר אבני מילואים סימן ל ס"ק ג

[ג] ברשות שהוא של שניהם. פ"ק דקידושין (דף ח,ב), ואם הוא סלע שלה מקודשת ובעי לה הי' סלע של שניהם מהו ופי' רש"י סלע שלה מקודשת מדין חצר והקשו תוס' דמאי קא מיבעי' בסלע של שניהם הא חצר של שותפין אין קונין זה מזה ע"ש דפי' פי' אחר ויבואר לפנינו בסק"ד, והר"ן כתב שם דהכי קא מיבעי' לי' מי אמרינן כיון דיש לה חלק בחצר כי אמר' לי' תנה על סלע דעתה להתקדש ואיהו נמי כיון דניחא לי' לקדשה אקנויי אקני לה מקום באותו הסלע וקניא לה או דלמא כיון דסלע זו אינה שלה לגמרי דיחוי בעלמא הוא עכ"ל...

ומ"ש הר"ן כיון דדעתו לקדש אקנויי אקני לה מקום באותו הסלע אע"ג דכל הקנאה צריך קנין או כסף או חזקה וגבי סלע של שניהם לא הי' קנין [?] כבר מצינו כיוצא בזה הקנאה בלא קנין בפ' הלוקח עובר פרתו (בכורות יח,ב), ע"ש ר' טרפון סבר אקנויי קא מקני לי' בחצירו וניחא לי' דליתעבד מצוה בממונן וכתבו שם תוס' [ד"ה אקנויי] ואפי' בלא קנין קא קני דגמר ומשעבד נפש' ע"ש וה"נ כיון דניחא ליה לקדשה דהוא מצוה גמר ומשעבד משא"כ במקח וממכר לא גמר ומשעבד נפשיה כולי האי ועמ"ש בסק"ד:

25. המאירי על מסכת קידושין דף ח/ב

היה כלב רץ אחריה לנשכה הרי זו ספק מקדשת שמא מתוך שהצילתה גמרה ומקניה נפשה או שמא מכיון שאף הוא חייב בכך מדכתוב לא תעמוד עי דם רעך אינה גומרת להקנות עצמה בכך ...

26. ספר אבני מילואים סימן כז ס"ק יח

בדברי הרי"ף שכתב בנתן הוא ואמרה היא חיישינן מדרבנן וגבי כלב רץ אחריה כתב דה"ל ספיקא דאורייתא, נראה משום דחזקה לא אמרינן אלא בספיקא דגוף המעשה אבל בספיקא דדינא לא מהני ומשום דבשביל חזקה לא ישתנה הדין ועיין תבואת שור בס' כ"ט ובמשנה למלך פ"ז משכירות [ה"ב]. וגבי כלב רץ אחריה ה"ל ספיקא דדינא ממש אם יש בזה תורת כסף או משום דמחייב לאצולי לא הוי כסף ובוזה דהוי ספיקא דדינא לא שייך חזקה דבשביל חזקה לא ישתנה הדין אבל בנתן הוא ואמרה היא דהספק הוא שמא נתרצה למאמרה וכאומר הן או שמא לא נתרצה ה"ל ספיקא דגוף המעשה ובוזה שפיר מהני החזקה חזקת פנויה לכן לא חיישינן אלא מדרבנן:

27. דבר יעקב מסכת קידושין דף ח עמוד ב

כט] בעי רב מרי כלב ריץ אחריה מהו בההוא הנאה דקא מצלה נפשה מינייה גמרה ומקניא ליה נפשה או דלמא מצי אמרה ליה מדאורייתא חיובי מחייבת לאצולן תיקו - מפשטות לשון הגמ' משמע שהספק הוא באומדנא אם היא התכוונה לקדושין או לא. וכן נראה מהרא"ש והריטב"א והמאירי שכתבו שהוי ספק האם דעתה להתקדש או דעתה רק להנצל מהכלב. ולפ"ז אם אמרה בהדיא ואקדש לך ודאי הוי קדושין.

האבנ"מ [סימן כז - יח הנ"ל ה: אות טז] והחזו"א כתבו שהוי ספק בדין האם יש בהנאת ההצלה דין שוה כסף או כיון שמחויב להצילה אין בזה תורת כסף, כיון שאינה מחויבת לשלם עבור ההצלה. ולפ"ז אפי' אם אמרה בהדיא ואקדש לך הוי ספק קדושין.

וכן מבואר ברשב"א שהוי ספק בדין שהרשב"א כתב אפי' אמרה ואקדש לך, אף שודאי יש לה גמירות דעת, הוי ספק האם מיקרי שקיבלה כסף. וכן לומד הקו"ש [אות עו] בדעת רש"י, וצ"ב היכן מצא כן ברש"י.

28. שו"ע חושן משפט - סימן תכו - חייב אדם להציל את חברו בין בגופו בין בממונו:

(א) הרואה את חברו טובע בים, או לסטים באין עליו, או חיה רעה באה עליו, ויכול להצילו הוא בעצמו או שישכור אחרים להציל, ולא הציל; או ששמע עובדי כוכבים או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנים לו פח ולא גילה און חברו והודיעו; או שידע בעובד כוכבים או באנס שהוא בא על חברו, ויכול לפייסו בגלל חברו ולהסיר מה שבלבו ולא פייסו, וכיוצא בדברים אלו, עובר על לא תעמוד על דם רעך (ויקרא יט, טז):

29. ספר מאירת עינים על חו"מ - סימן תכו

(א) שישכור אחרים. דאילו להצילו בגופו מוהשבותו לו נפקא דאבידת גופו של חברו צריך להשיב לו ומלא תעמוד על דם רעך מרבינן אפי' להוציא ממון ע"י שישכור אחרים להצילו צריך. וכ' הרא"ש והטור בסי' זה ז"ל מיהו אם יש לו ממון להציל עצמו חייב לשלם לחברו והביאו ברא"ש ראייה לדבר ומהתימא שהשמיטו המחבר ומור"ם ז"ל:

(ב) עובר על לא תעמוד כו'. **ובהג"מ כתבו דבירושלמי מסיק דצריך אפילו להכניס עצמו בספק סכנה עבור זה** והביאו הב"י וכ' ז"ל ונראה שהטעם הוא מפני שהלה ודאי והוא ספק עכ"ל גם זה השמיטו המחבר ומור"ם ז"ל ובזה י"ל כיון שהפוסקים הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור לא הביאו בפסקיהן מ"ה השמיטוהו ג"כ:

30. שו"ע הרב חו"מ דיני נזקי גוף ונפש ודיניהם

[ז] הרואה את חברו טובע בים או לסטים באים עליו ויכול להצילו הוא בעצמו או לשכור אחרים להצילו חייב לטרוח ולשכור ולהצילו וחוזר ונפרע ממנו אם יש לו ואם לאו לא ימנע ואם נמנע עובר על לא תעמוד על דם רעך **ואפילו ליכנס בספק סכנה יש אומרים שצריך כדי להציל את חברו ממיטה ודאית) ויש חולקין בזה (וספק נפשות להקל):**

1. שעורי ר' דוד מסכת קידושין דף ח עמוד ב

(ס) **בדין שעבוד משכון בלא שעבוד הגוף**

גמ' מנה אין כאן משכון אין כאן וכו'.

ובאב"מ (סי' כ"ט סק"י) הביא השיטות בזה, (הובאו לעיל) דשיטת הרא"ש הוא דאין אדם יכול לשעבד נכסיו אא"כ נתחייב גופו תחלה, וכיון דלא חל עליו חיוב מנה, לא חל שעבוד משכון, ושיטת הרשב"א והר"ן דדוקא לקידושין ומכר לא מהני, משום דאכתי אגידא גביה, אבל עצם שעבוד המשכון חל.

והאב"מ ביאר, דפליגי אי שייך שעבוד נכסים בלא שעבוד הגוף, דהרא"ש סובר דכיון דלא חל עליו שעבוד הגוף, לא שייך כלל שעבוד נכסים על המשכון, ע"ש כל דבריו.

והנה נחלקו הראשונים האם אדם יכול לשעבד עצמו בדבר שלא שעבדתו תורה, דיש שסוברים דלא מהני מה שישעבד עצמו בפירוש, דלא שייך שעבוד רק במה ששעבדתו תורה, אבל כשהוא משעבד עצמו, הו"ל קנין לחצאין ולא מהני.

....

רסא) והנה בעיקר הא דמוכר שט"ח וחזר ומחלו מחול, יש שכתבו (ר"ת) דהטעם משום דכיון דשעבוד הגוף נשאר אצלו, ופקע ע"י מחילתו, ממילא פקע נמי שעבוד נכסים.

והקשו בזה, דא"כ במת הלוה איך גובים מנכסיו, הא כיון שפקע שיעבוד הגוף במיתתו תו ליכא שיעבוד נכסים. [ויש שכתבו בזה, דכשמת עובר שיעבוד הגוף ליורשיו דכרעא דאבוהון נינהו, כ"כ בתומים, ועיין בחי' הגר"ח הל' שבועות דשעבוד הגוף ליכא על הבן ע"ש].

והגר"ח (פכ"א מהל' מלוה) ביאר בזה, דהנכסים מחויבים מצד עצמן [ע"ש, והיינו] ככל ערב דעלמא, דהערב חייב מצד עצמו, ודוקא היכא דפרע הלוה או שמחל לו המלוה פקע החוב לגמרי, והוי כאילו פרע לו הערב, אבל בלא זה, אף על פי דתו ליכא לשעבוד הגוף, אכתי נשאר חיוב ערבות על הנכסים.

אלא דאכתי צ"ע גבי משכון אמאי לא מהני מחילתו, הא אף לפמש"כ דעיקר החוב מונח במשכון שבידו, מ"מ נימא דע"י המחילה יחשב כאילו פרע לו, וממילא פקע עיקר דין המשכון כמו שפקע דין הערבות ע"י מחילה, וצ"ע.

2. ספר שערים מצויינים בהלכה

ולא אמרן אלא כגון רב כהנא דגברא רבה הוא. פרש"י ולא אזיל בגילוי ראש. צריך ביאור דשלא לילך בגילוי ראש אין צריך להיות לזה גברא רבה, ואנו רואים דגם אנשים פשוטים נזהרים בזה. [יש להבין עפ"י דברי אחד הראשונים המהר"י מברונא (סי' לד) שכתב, דמשמע מכאן דדוקא בהליכה יש להקפיד ולא בישיבה] וכ"כ המג"א סי' רפב סק"ח, וכן משמע במס' שבת (ק"ח:) דאמר ר"י תיתי לי דלא מסגי ד' אמות בגילוי ראש, וזה דוקא בארץ ישראל דאין שם גלות, אבל אנחנו דיושבין בין האומות והם הולכים בגילוי ראש, הוי כעובר על דת ישראל. ובטו"ז (או"ח סי' ח סק"ג) כתב, דאיסור זה נכלל במש"כ (אחרי יח-ג) "ובחקותיהם לא תלכו". וא"כ כדי שלא לעבור על איסור זה, די גם בכיפה קטנה כנהוג בזמנינו, אבל מפני שהוא היה גברא רבה, לא הלך בחוץ אלא בסודרא על ראשו, ומכסה כל הראש, וכדאמרינן במס' שבת (עז:): סודרא סוד ה' ליראיו, ופרש"י דרך ת"ח